

Коротка історична довідка. Для "Енциклопедії Сучасної України"

Іван МОНОЛАТІЙ

Походження назви. Виникнення міста та його історичної назви неодноразово порушувалося вітчизняними і зарубіжними дослідниками. Виділяють 3 умовні групи: 1) гіпотези, побудовані на матеріалі іноземного походження; 2) гіпотези, в основі яких використано штучно підібраний матеріал наукового характеру; 3) гіпотези, побудовані на основі усних народних переказів та легенд. 1) Від латинського слова "**colonia**"; від власної назви угорського королевича **Коломана**; від румунського слова "**culmen?**"; від половецького слова "**каламиє**"; 2) Існування статуї язичеського ідола **Мия**, яка, вирогідно, стояла в с.Лючі тепер Коломийського р-ну на місці злиття рр. Пруту і Пістиньки; Вважають, що місто було засноване антами у IV-V ст. н.е.; прив'язування назви міста до **солі** (згадка 1241 р., королівські привілеї 1443, 1456 рр.); 3) Від сполучення іменника "**коло**" (колесо) і дієслова "**миє**" (мити, обмивати), від сербо-хорватського слова "коломиї?є" (глибока вибоїна, наповнена водою), назви р.Коломийки, власного чоловічого імені Коломиї. Не відійшли від традиційного трактування і автори путівника "Україна" (Київ- Балтимор, 1993), які виводять назву від потоку Мия, що впадає у р.Прут. Найбільш аргументованою вважають версію, суть якої полягає у смислового значенні сербо-хорватського слова "**коломиї'є**" - на території Прикарпаття у VII-X ст. перебували слов'янські племена білих хорватів, яких 992 р. київський князь Володимир Святославович приєднав до Київської Русі-України.

Згадки про Коломию: місто в Галицьк. землі, **1241** (?1425 р., ПСРЛ, II, 1962. Іпат. Лет., 790); б.д. (у Сп. руськ. міст) Коломыя (XVIст., ПСРЛ, VII Воскр. Лет., 240), XVIIст., ПСРЛ, II, 1843. Густ. Лет., 359; **1486** (ПСРЛ, XXXII, Хр. Быховца, 163); **1489** (XVII ст., ПСРЛ, XXXII, Хр. Лит. и Жмойтск., 93); **1531**(XVII ст., ПСРЛ, XXXII, Хр. Лит. и Жмойтск.,107); **1395** (ССУМ, I, 491).

Період Галицько-Волинського князівства (1119-1349 рр.) Перша літописна згадка - літо-осінь 1241 р. в Галицько- Волинському літописі, місто фігурує як "доходне сольне місто" князя Данила Галицького. Місто розташовувалося на перетині важливих торговельних шляхів на Захід - до Праги, Відня, Регенсбургу, Майнцу. З літопису випливає, що у сер. XIII ст. Коломия та її околиці були важливим осередком видобку солі, що приносило чималий прибуток князівській скарбниці. Вигідне географічне положення міста сприяло активній торгівлі з Польщею, Угорщиною, Візантією, генуезькими і венеціанськими факторіями Причорномор'я, Литвою, країнами Західної Європи. Територіально місто входило володінь Галицько-Волинської держави, виконуючи функції торговельного і фортикаційного центру південно-східної окраїни Галицької Русі.

Період Королівства Польщі (1349-1569), Молдавського князівства (1367, 141-1426, 1505, 1531), Речі Посполитої (1569- 1772 рр.) В цей період місто належало до воєводства Руського Польської корони, було повітовим містом. З 1433 (за Едлинським), 1456 (за Новокоричинським привілеями) Коломию "для відродження рільництва" заселяють німецьким, польським та єврейським населенням. Економічному зростанню сприяли більш як 8 розлогих привілеїв на право економічної та зовнішньоекономічної діяльності, місцевого самоврядування (16.10.1395р., жовтень 1395, жовтень 1405 р.,

04.10.1424 р., 03.07.1443 р., 20.08.1448 р., 16.03.1456 р., 06.04.1460 р., 1565 р.). **Герб** міста, що являв собою укороновану голову орла, відомий з 16 жовтня 1395 р., **Магдебурзьке право** - з жовтня 1405 р.

В період XV-XVII ст. були створені і розвивались 9 ремісничих цехів, що об'єднували 14 спеціальностей, 7 основних ремесел (кравці, шевці, ковалі, слюсарі, мечники, кушнірі, римарі, сідлярі, пекарі, різники, бондарі, гарбарі, гончарі, аптекарі). Місто мало досить широкі економічні зв'язки з різними містами Галичини, особливо Львовом, Кам'янець-Подільським, Краковом, Перемишлем, Ярославом, Ряшевом і Белзом. Купецький прошарок коломийців складали багаті крамарі, ятники (відомі пекарські, різницькі, шевські ятки). Купці з інших міст часто подорожували через Коломию до Молдавії, Угорщини, Балканський п-в. 1411 р. польський король Володислав Ягайло порозумівшись з Олександром, волоським воєводою проти угорського короля Жигмонда, віддав йому в заставу Снятин, Коломию і все Покуття на 25 років за 1000 рублів срібних грошей. 1436 р. польський магнат Михайло Мужило-Бучацький отримав від польського короля Коломийське і Снятинське староства. Внаслідок нападів татар і турків, 15.06.1444 р. до міської території включено приміські села Корнич, Турка, Сопів, Дятьківці, Кийданці, Угорники, Воскресінці, Балинці, Хоросно. У 1448 р. коломийський замок став тимчасовим осідком вигнаним з Молдавії Олександром, мультанському господарю, якому надали Коломийську землю "під нагляд". 15.09.1485 р. на околиці міста між Казимиром IV Ягайлончиком і молдавським господарем Стефаном Великим було укладено міждержавний договір про "спільних ворогів і спільних друзів". Присутні - Матвій зі Старої Ломни, римо-католицький єпископ м.Кам'янця, каштелян і краківський староста Яків Дембіцький. З цього приводу Іоан Туркул, московський посол, повідомляв царя Івана III Васильовича, що польський король прийняв присягу молдавського господаря і зобов'язався захищати Молдавію від усіх її ворогів і турецького султана Боязета. У 1490 р. повсталі українські селяни під проводом Івана Мухи захопили місто, 1497 р. відбувся невдалий похід Ольбрахта на Стефана Великого (союзника повсталих), в результаті чого величезне військо - 8000 воїнів, 10000 джурів, 20000 возів - було розбите. Просуваючись вздовж території Покуття, 1498 р. турецько-татарська орда зруйнувала на своєму шляху й Коломию. В 1505, 1531 рр. Коломия зазнала особливих руйнувань. Королівською грамотою встановлено, що до Ради міста обиратимуться 13 українців, перепис володінь 1564 р. згадує, що в коломийській лікарні є 2 особи, які обслуговують хворих і хоронять померлих. У 1565 р. тут проживала 281 родина (1700-2000 осіб), в 1578-1579 рр. - 1900 осіб. В 1574 р. коломиець Іван Шпак за книжки ("Апостол", "Буквар") заборгував друкареві І. Федорову 24 талари. В XV ст. місто належало до важливіших центрів книжкової культури України.

Грицько, родом з Коломиї", поширювався рукопис військово - пригодницької повісті "Александрія". У Немирівському нотолінійному ірмологіоні, є запис 1761 р. про те, що у Коломиї "добре з грішми". В 1590-1633 рр. татари спалили місто тричі, незважаючи на те, що 1624 р. воно було оточене валами і баштами. В 1613 р. коломийський міщанин Ференц Горбаш запросив до міста пр. 300 низових козаків, які вчинили розправу над польською шляхтою і католицькими ченцями.

У другій пол. XVI ст., після рішення коронного сейму в Любліні, на околицях міста, на пл.Ринок, в середмісті почали компактно оселятися львівські євреї; 1629 р. Рада міста виклопотала підтверджувальну грамоту "за євреями повинні бути збережені їх повинності і права", щорічно вони сплачували до королівської скарбниці 3000 золотих; люстрація 1616 р. подає, що щорічно євреї вносили в старостівський двір 20 талерів, а євреї-різники разом з християнами 40 каменів сала. У 1765 р. в місті проживало 1072 євреї. В реєстрі ревізії 1670 р. про сплату подимного податку, поряд з 30 звичайними будинками в центрі міста, 32 - значаться як "вбогі" (було 170 будинків, проживало пр. 1000 осіб).

Протягом XVIII ст. місто зростало повільно. В 1761 р. нараховувалося 364 будинки, значними виробництвами були 2 млини і винниця. Місіонерсько - душпастирську працю в цей період провадять служителі та вірні костьолу Діви Марії (перед 1353 р.), домініканський кляштор (засн. 1220 р., зруйнований татарами XVI ст.), кляштор Діви Марії (1413 р.), францисканський чернечий дім (з 1345 р.) Благовіщенський православний монастир (1530 р.), церква Преображення Господнього (1587 р.), Головна синагога (1664 р.), при яких існували осередки освіти та шкільництва. Місто та його мешканці згадуються у творах Я.Длугоша ("Історія Польщі"), Матвія з Мехова (Меховіти) ("Хроніка польська"), Бернарда О'Коннора ("Історія Польщі"), які подають різноманітний коломиезнавчий матеріал, соціально-економічне становище краю.

Період Австрії (1772-1867) і Австро-Угорщини (1867-1918) Напр. XVIII - перш. пол. XIX ст. посилений розвиток економіки призвів до втрати містом значення не лише адміністративного, а й торговельного центру: більшість міщан займалася сільським господарством, з промислів переважали гончарство і гуральництво. До Коломийського магістрату увійшли управління міськими маєтками, адміністрація, поліція, міська "лава" (суд) з 4-7 членів. В 1807р. в Коломії камеральним управлінням проведено облікові інвентаризації, визначено площу міста, розміри посіlostей, упорядковувалися головні транспортні шляхи. З ініціативи уряду на околицях міста закладаються німецькі колонії: **Багінсберг**(18), **Маріагільф** (1811), **Флеберг** (1842), **Розенгек** (1866), **Славці**. В 1811р. було відкрито Головну окружну школу, в якій викладало 6 педагогів (1818 р.). Від 1813р. діяла станова систематична школа для хлопців, з 1875р. - друга систематична мішана школа, а від 1885р. - шестикласна школа. Вимоги звернути увагу громадськості на стан шкільництва і культури призвели до заснування 1848р. Миколою Синьовідським "**Слов'янської читальні**", а 1861р. - австрійським урядом Першої міської гімназії з німецькою мовою викладання (1871р. в перший клас записалося 120 учнів, з них 70 - українців; в 1890/91 н.р. із 447 учнів, 174 були українцями). Лише 1 вересня 1900р. рескриптом цісаря Франца Йосифа I утворено окрему українську державну гімназію. Існували приватні навчальні заклади товариства: "**Praca Kobiет**", заклад виховний Сестер Урсулянок, жіноча школа імені Королеви Ядвіги, чоловіча школа імені М.Коперніка, чотирикласні школи імені Г.Сенкевича і Ф.Карпінського, жіночі школи імені Г.Сенкевича і А.Міцкевича, польська державна гімназія імені Казимира Ягайлончика, семінарійні учительські курси Українського педагогічного товариства (УПТ), Коломийська гончарна школа (1876-1914), школа деревного промислу (від 1894р.), "**Гуцульська спілка**" та ін. Вихідним пунктом зародження видавничої справи в Коломії вважають 19 березня 1864 р., коли вихідці зі Львівщини, брати Федір та Михайло Білоуси відкрили першу в теперішніх районних центрах України світську друкарню. Протягом 1865-1913 рр. тут друкувалося пр. 20 назв часописів (1865 р. вийшла перша українська світська газета "Голось народний"): "**Русская Рада**", "**Весна**", "**Наука**", "**Народна школа**", "**Хлібороб**", "**Зоря**", "**Хлопська правда**", часописи польською, єврейською та німецькою мовами, книжкові видання. В період 1864-1941 рр. включно у місті побачило світ 890 книжок і брошур лише українською мовою.

Розвитку торгівлі сприяло відкриття 1795 р. поштового зв'язку з Чернівців через Ясси до Молдавії й на Балкани, будівництво в 1790-1815 рр. шляху від Стрия до Станіслава, Коломії, Кут, Снятина, Чернівців з твердим покриттям, 1866р. залізничного шляху Львів-Чернівці. У торгівлі ряду галицьких міст з містами Підросійської України, Молдавії, Угорщини, Німеччини Коломия все ж посідала передові позиції. Це зумовило те, що з др. пол. XIX ст. Коломия стала важливим центром експорту: вивозили муку до Чернівців, Сучави, Ясси; шкло і сірку - Чернівці і Сучаву; пшеницю - Єзупіль; жито - Краків, Прагу; фасолю, біб, горох - Краків, Відень, Гамбург, Берлін. В 1876 р. в Коломії працювало 53 шевці, 39 пекарів, 27 столярів, 28 різників, 24 гончарі, 22 ковалі, 18 пекарів, 11 бляхарів. В 70-х рр. XIX ст тут діяли 5 шкіряних і 8 винокурних заводів, лісопильні, працювало 150 ткацьких верстатів. Внаслідок транспортування через місто озекериту і нафти, 1899 р. було утворено нафтопереробний завод.

На поч. ХХ ст. в місті діяли осередки польських, австрійських, єврейських та українських політичних партій і товариств: єврейська соціалістична партія Галичини, т-во "**Gwiazda**", радикальне т-во "**Народна воля**", Руська радикальна партія, робітниче т-во "**Поступ**", пожарничо - гімнастичне т-во "**Січ**", т-во "**Просвіта**", "**общество імені М. Качковського**" та ін.

Розвиткові громадських ініціатив сприяла діяльність церковних духовно - релігійних союзів і спілок: "**Братство св. архістрати́га Михаїла**" (1866-1939), "**Братство Пресвятої родини, посвячене св. Назорейській родині**" (1900-1955), "**Товариство св. апостола Петра**" (1910-1911), "**Руське Католицьке товариство св. Йоанна Милостивого**" (1911-1919).

З містом ХІХ - поч. ХХ ст. пов'язана творчість Гвідо де Батаглії, Софрона Витвицького, Оскара Кольберга, Францішека Карпінського, Леопольда Вайгеля, Володимира Шухевича, Франтішека Ржегоржа, Марії Дауї.

В добу першої світової війни (1914-1918 рр.) місто знаходилося в епіцентрі театру воєнних дій (від 15 вересня 1914р.) а тому три окупації російськими царськими військами зруйнували місто та його інфраструктуру, ускладнили життя містян, було зруйновано пам'ятник Т.Г.Шевченкові, заборонено видання українських часописів і книг, закриті громадсько-політичні організації, припинено діяльність т-ва "Просвіта", понищено німецькі колонії, вбито десятки українців і чужинців. 02.12.1914 р. за розпорядженням губернатора м. Чернівці та камер-юнкера двору Його імператорської величності С.Д.Євреїнова, начальником Коломийського повіту Чернівецької губернії було призначено князя Лобанова-Ростовського.

Період Західноукраїнської Народної Республіки (1918-1919) та румуно-польської окупації (1919). Етнополітичне та соціально-економічне становище міста напередодні революційних подій відображало розвиток галицьких провінційних міст під пануванням австро-польської адміністрації. З березня 1918р. у Коломії відбулося "свято миру і державности", в якому взяли участь пр. 32.000 містян і селян з гірських околиць Покуття і Гуцульщини. Учасники цих народних зборів вимагали об'єднання всіх українських земель в український коронний край з окремим сеймом, намісником і українською адміністрацією, ратифікації Австро-Угорщиною Брестського мирного договору. 31 жовтня 1918 р. до одержання наказу зі Львова, коломийська окружний таємний військовий комітет прийняв ухвалу, якою закликав Українську генеральну команду захопити владу в Галичині.

результаті чого встановлено українську адміністрацію, органи місцевого самоврядування. 14 листопада було створено постійний окружний організаційний комітет, до кінця грудня - сформовано державний апарат на Покутті.

В період 1918-1919 рр. продовжували працювати Коломийська українська і польська гімназії, окрема єврейська гімназія, окремі українські народні школи, видавництва (виходили часописи і друкована продукція українською, польською, єврейською, есперанто мовами), кооперативні установи; відновлено діяльність українських театрів та музичних т-в (Коломийський народний театр імені І. Тобілевича, "Коломийський Боян").

Коломийці приймали активну участь у формуванні та військових діях українсько-польської війни, армії УНР: в складі куреня імені Гетьмана Петра Дорошенка, Коломийської бригади УГА, полку імені Гетьмана Івана Мазепи, Гуцульського пробоевого куреня тощо. Місто в цей період відвідали М.Омелянович-Павленко, Д.Вітовський, С.Петлюра та ін.

Період польської окупації (1919-1921 рр.) та Другої Речі Посполитої (1921-1939 рр.) Жорстокий економічний гніт в Галичині поєднувався з політикою національного гноблення та дискримінації українського населення. У 1920-1930-х рр. в місті нараховувалося пр. 20 основних підприємств. Протестуючи проти підневільного становища українців, 3-7 липня 1922 р. 103 металісти вимагали підвищення заробітної плати на 50%, відновлення на роботі звільненого товариша, страйкуючі робітники фабрики меблів вимагали 8-ми годинного робочого дня і платних відпусток. Українську кооперацію репрезентували "Маслосоюз", "Центросоюз", "Народна торгівля", "Покутський союз" та ін. Коломийський окружком Компартії Східної Галичини (пізніше - КПЗУ) об'єднував 21 осередок (14 селянських і 7 робітничих). 1928 р. в місті створено спілку сільськогосподарських робітників і комітет "Сельроб'єдності". Український національний рух в Коломиї та повіті активізувала діяльність Союзу української повітової молоді імені М. Драгоманова "Каменярі" (К.Трильовський, А.Чайковський, А.Микитчук, І.Новодворський, М.Жураківський, З.Стефанців) утвореного у серпні 1934 р. Позитивною виявилася праця українського скаутського руху "Пласт" - в сер. 20 - поч.30-х рр. в місті створено XIII пластовий курінь імені О.Завісної (Н.Стефанів, С.Михайлюк, проф. Р.Шипайло), курінь юначок імені Марка Вовчка, курінь М. Боєслав (Д.Сташків, В.Пригородська, Х.Клопушак, О.Гаврилук). 24 липня і 2 жовтня 1938 р. у Коломиї відбулися наради членів - засновників Української партії незалежних соціалістів (УПНС), що прийняли низку ідеологічних та організаційних постанов. Маловивченість джерел доби 1919-1939 рр. не дозволяє говорити про активність *коломиїців* в УВО та ОУН. В місті активно працюють осередки польських політичних партій "Стронніцтво Людове (Sł)", осередком якого в місті було т-во "Пяст" (Ю.Санойца) і група "Визволення" (? Пржибиловський). Відомими діячами "Християнської демократії" (ChD) були К.Добудзький і проф. К.Мілевський, діяла філія "Організації Народової" (ON) та ін. З 1921 р. при польській гімназії діяла молодіжна організація "Коло приятелів Харцерства" (Я.Морозевич, С.Борон); польські скаути входили до трьох дружин - імені С.Жолкевського, Т.Костюшки і Яна III Собеського; у приватній жіночій гімназії Сестер Урсулянок існувала також окрема скаутська дівоча дружина. Нерідко українці входили до польських організацій "Легіон молодих", "Коло покутян", "Молода Польща". Коломийські євреї належали до партії ортодоксальних євреїв "Міцрахі", в 1930 р. керуючись завданнями кагалу, равиним Коломиї обрано Ю. Лауа, соціалістичною партією керував д-р Фріш. До початку Другої світової війни продовжували активно працювати українська, польська та єврейська гімназії, видавничі спілки і друкарні, театри.

Період Другої світової війни (1939-1944 рр.) Після 17 вересня 1939 р. в житті коломиїців відбулись докорінні соціальні зміни. Однак позначився і сталінський тоталітаризм: арешти, конфіскація майна, заборона культурно - мистецьких та господарських т-в, творчих спілок. 22 червня 1941 р. місто бомбила нацистська авіація. Удари ворога прийняли на себе частини гарнізону міста, 28-а гірсько-стрілецька дивізія, авіаційна частина та Окрема Коломийська прикордонна комендатура. 24 червня 1941 р. гітлерівці скинули десант в р-ні міста, але прикордонники його знищили. В цих боях виявили особливу мужність і героїзм воїни-прикордонники під командуванням майора Р.І. Філіпова. З проголошенням відновлення Української держави 30 червня 1941 р., в Коломиї утворюється старшинська школа (кер. Мирослав Харкевич). З 10 серпня 1941 р. влада в Коломиї переходить до рук німецької адміністрації. З того часу починається строгий окупаційний режим. 5 лютого 1942 р. гестапо заарештувало 20 українських хлопців і дівчат, членів ОУН-Б. 27 листопада того ж року нацисти розстріляли 52 в'язні (в т.ч. 14 коломиїців). За увесь період окупації з міста та околиць нацисти вивезли 29 474 особи. За неповних три роки нацистського панування було розстріляно 90 000 громадян, в т.ч. 9625 мешканців міста і 10.500 - з Коломийської округи. Через Коломийське гетто було пропущено пр. 50 000 осіб, масові знищення проводилися на міських околицях, у Шепарівському лісі. Тут було фізично закатовано 37878 громадян. З Коломийської округи до української дивізії СС "Галичина" зголосилось 10 200

хлопців, з яких прийняли лише 3 800. Відступаючи, гітлерівці знищили 23 промислові підприємства, електростанцію, зруйнували залізничний вузол, 2 лікарні, 15 шкільних приміщень, 13 культурно-освітніх закладів, спалено пр. 1400 житлових будинків, пограбовано Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття, коломийські бібліотеки. Місто та р-н від німецько-нацистських загарбників звільняли: 1-ша танкова армія (генерал-лейтенант танкових військ М.Є. Катюков), 351-а стрілецька дивізія (генерал-майор М.М. Замерцев), 2-й танковий батальйон (капітан В.О. Бочковський), 8-й Прикарпатський гвардійський механізований корпус (генерал-майор І.Ф. Дрьомов), 1-а гвардійська танкова бригада (полковник А.А. Горелов), 1-а гвардійська армія (генерал-полковник А.А. Гречко), 38-а армія (генерал-лейтенант К.С. Москаленко), 18-а армія (генерал-лейтенант Є.П. Журавльов), 4-а танкова армія (генерал-лейтенант Д.Д. Лелюшенко), 271-а Горлівська стрілецька дивізія (полковник Шашко). Під час визволення міста та р-ну загинуло 4 089 воїнів Червоної Армії. В результаті боїв за Коломию радянськими військами було захоплено 13 танків, 12 ешелонів із вантажем, 45 паротягів, 10 складів, 450 автомашин. Остаточо Коломия була звільнена 28 березня 1944 р. 29 березня Москва салютувала доблесним військам 1-го Українського фронту, що визволяли Коломию. Капітану В.О. Бочковському, молодшому лейтенантові А.М. Ігнат'єву і рядовому А.Є. Землянову, які відзначилися в боях за місто, присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Однак, німецько-нацистські війська неодноразово намагалися перейти у контрнаступ - ворожого обстрілу місто зазнавало до 15 липня 1944 р. В ці дні в Коломиї перебував начальник політвідділу 18-ї армії генерал-майор Л.І. Брежнєв.

Радянський період (1944-1991 рр.) Тривалий час місто перебувало в прифронтовій смузі, однак органи місцевого самоврядування, партійні, комсомольські, профспілкові та інші громадські організації відновили діяльність. Восени 1944 р. діти сіли за парти, почали діяти 11 шкіл, відкрилася музична школа, кінотеатр, клуби; з 1945 р. стало до ладу 30 промислових підприємств. П'ятий п'ятирічний план відбудови коломиїці завершили на 4 місяці раніше строку: випуск валової продукції подвоївся, асортимент виробів збільшився до 218 видів і найменувань. У 1955 р. на підприємствах міста налічувалося пр. 7 тис. новаторів і передовиків виробництва (32 особам присвоєно звання кращого робітника міста за професією, 73 - кращого винахідника та раціоналізатора). Порівняно з 1951 р. обсяг промислового виробництва в 1968 р. збільшився в 293 рази. В 70-80-х рр. у місті діяло понад 50 промислових, транспортних, будівельних і торговельних підприємств, на яких трудилося пр. 20 тис. робітників та службовців. З 1958 р. завод сільськогосподарського машинобудування "Коломиясільмаш" першим в СРСР почав спеціалізуватися на виробництві грейферних навантажувачів. 1963 р. він одержав урядове завдання: виготовити для Республіки Куба 2 тис. навантажувачів. За 1963-1968 рр. на Кубу поставлено понад 10 тис. машин. На Міжнародній виставці сільськогосподарських машин 1967 р. в Москві навантажувач-екскаватор ПЕ-0,8 відзначений золотою медаллю та дипломом I ступеня. З нагоди 100-річчя від дня заснування, у серпні 1969 р., завод нагороджено орденом "Знак Пошани". За 1960-70 -ті рр. житловий фонд Коломиї збільшився майже втричі, в місті прокладено понад 20 км. водопроводу, більш як 50 км. шляхів. Природним газом було забезпечено пр. 7 тис. квартир, балонним - понад 3 тис. квартир. На чолі політичного і громадського життя Коломиї стояла партійна організація, що налічувала 4 340 членів і кандидатів партії, об'єднаних у 162 первинні парторганізації. В місті працювали вечірній університет марксизму-ленінізму, економічна школа, університети культури, здоров'я і для батьків, школи атеїзму і міжнародних відносин, в яких навчалося понад 1 тис. осіб. На сер. 70-х рр комсомольська організація налічувала пр. 13 тис. членів ВЛКСМ, об'єднаних у 204 первинні організації, за активну роботу по комуністичному вихованню молоді комсомольська організація міста була нагороджена Червоним прапором ЦК ЛКСМУ.

В цей період з історії міста, як і з історії краю, були викреслені цілі сторінки, сотні прізвищ видатних діячів культури Коломиї були зганьблені, а їхні твори піддані забуттю.

Період відродження української державності (від 1990 р.). Сьогоднішня Коломия значно виросла і розширилась. З'явилися нові вулиці, забудувались колишні пустирі. Великі житлові масиви багатоповерхових будов з'явилися на вулицях Леонтовича, Лисенка, Гетьмана Мазепи, Богуна, Костомарова.

В останні роки у місті виникли нові громадські формування. Першим було створено в липні 1988 р. суспільно-культурне т-во "Поступ". Після нього в травні 1989 р. - Товариство української мови імені Т.Шевченка. А в жовтні 1989 р. - Народний Рух. Об'єднавшись на спільній платформі боротьби за незалежну суверенну Україну, демократичні сили на виборах до міської Ради 4 березня 1990 р. здобули перемогу. В липні 1990 р. Коломия стала містом Першого Всесвітнього Собору Духовної України і національними прапорами зустрічала гостей з усіх континентів світу, у серпні 1991 р., в дні перевороту ГКПЧ в Москві, відзначила свій 750-літній ювілей з часу першої писемної згадки, 1993 р. коломийці встановили пам'ятник Т.Шевченку.

